

DET KONGELIGE
ARBEIDSDEPARTEMENT

Norjan Valtioneuvosto

Pohjoismaiden neuvosto
Ved Stranden 18
DK-1061 København K
Tanska

Viitteenne

Viitteemme
12/2877

Päivämäärä
4. lokakuuta 2012

Vastaus kirjalliseen kysymykseen E 12/2012 kaupallisesta marjanpoiminnasta

Taustaa

Islannin, Norjan, Ruotsin ja Suomen hallitukset ovat saaneet Pohjoismaiden neuvoston jäseniltä Anders Anderssonilta, Rigmor Andersen Eideltä, Siv Friðleifsdóttirilta ja Simo Rundgrenilta seuraavan kirjallisen kysymyksen: *Onko hallituksilla suunnitelmia laatia pohjoismaisia sääntöjä, jotka selkeyttäisivät marjanpoimintayritysten vastuuta ulkomaisista marjanpoimijoistaan?*

Vaikka jokamiehen oikeus on pääpiirteissään samankaltainen Islannissa, Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa myös marjan- ja sienenpoiminnan suhteen, maiden haasteet ovat erilaiset koskien tämän oikeuden kaupallista hyödyntämistä ja ulkomaisia toimijoita. Ruotsiin ja Suomeen on saapunut huomattava määrä ulkomaisia marjanpoimijoita, ja erityisesti Ruotsi on kokenut asian ongelmaksi. Islantiin ja Norjaan saapuu sen sijaan erittäin vähän marjanpoimijoita ulkomailta, joten käytännössä ongelmaa ei ole. Tämä heijastuu julkiseen keskusteluun siten, että Ruotsissa ja Suomessa asiasta on käyty paljon keskustelua, mutta Islannissa ja Norjassa aihe ei ole juurikaan ollut esillä.

Tarkemmin maiden tilanteista

Suomi ilmoittaa, että maan marjanpoiminta-alalla on koko ajan kasvava tarve ulkomaisille marjanpoimijoille, sillä oman maan poimintakapasiteetti ei riitä vastaamaan metsämarjojen kysyntään. Vuonna 2011 thaimaalaisia marjanpoimijoita rekrytoivia yrityksiä oli kymmenen ja viisumeita myönnettiin yhteensä 2 398 kappaletta Thaimaasta saapuville poimijoille. Thaimaalaiset ovat siis suurin ulkomaaalaisten marjanpoimijoiden ryhmä Suomessa. Suomen sisäasiainministeriö asetti vuonna 2007 työryhmän selvittämään ulkomaisten marjanpoimijoiden tilannetta ja asemaa. Työryhmän mukaan ei ollut tarvetta tehdä muutoksia lainsäädäntöön. Sen sijaan työryhmä suositteli, että lisättäisiin tiedotusta marjanpoimintaan liittyvistä käytännön yksityiskohdista ja määräyksistä, kehitettäisiin elinkeinotoiminnan säätelyä ja vahvistettaisiin yhteistyötä ja seurantaa. Marjanpoimintaoikeutta on hyödynnettävä siten, ettei siitä aiheudu merkittäviä haittoja tai suoranaista vahinkoa. Suomessa on keskitytty laatimaan suuntaviivoja yritysten, koordinoijien ja marjanpoimijoiden toiminnalle tavoitteena

ehkäistä maanomistajille, paikallisväestölle ja luonnolle aiheutuvia ongelmia. Samaan aikaan varmistetaan, että luonnonvaraisia marjoja on saatavilla kaupalliseen marjanpöimintaan.

Ruotsi huomauttaa, että metsämarjojen pöimintaan pätevät useiden eri oikeusalojen säännöt. Muun muassa EU-oikeutta ja muita kansainvälisiä sääntöjä on noudatettava esimerkiksi työoikeuden osalta, koska ulkomaisten marjanpöimijöiden työnantaja ei välttämättä ole Ruotsissa, vaan se voi olla myös toisessa EU-maassa tai EU:n ulkopuolella.

Jos alalla ilmenee ihmiskauppaa tai muuta rikollisuutta, asia käsitellään oikeusjärjestelmän puitteissa. Ruotsissa yhteistyötä on tiivistetty maahanmuuttoviraston, veroviraston, työsuojeluviranomaisten ja poliisin kesken työmarkkinoiden ihmiskaupan torjumiseksi. Jos kiistaa ilmenee huonoista työehdoista, asia käsitellään Ruotsin työmarkkinajärjestelmän mukaisesti.

Ruotsi ilmoittaa, että tämän perusteella Ruotsilla ei tällä hetkellä ole suunnitelmia alan säätelemiseksi.

Islannin hallitus ei ole kohdannut ongelmia liittyen ulkomaisiin marjanpöimijöihin. Sen vuoksi Islanti arvioi, että ei ole syytä kaupallisen marjanpöiminnan säätelylle. On kuitenkin huomioitava mahdollisuus, että tulevaisuudessa on voi olla tarvetta alaa koskeville kansallisille säännöille.

Norjassa oikeudesta pöimia luonnosta marjoja, yrtejä, sieniä ym. määrätään ulkoilulaissa. Tämä oikeus on myös muilla kuin Norjan kansalaisilla. Ulkoilulaissa määrätään, että pöiminnan on tapahduttava ympäristö huomioiden ja asiaankuuluvalla varovaisuudella.

Jokamiehenoikeus ja siihen sisältyvä pöimintaoikeus koskee Norjassa yleisesti myös järjestäytyntä ja kaupallista hyödyntämistä tietyin rajoituksin. Rajoituksia sisältyy ulkoilulain §:ään 10, joka koskee ulkona pidettäviä kokouksia, urheilutapahtumia ja muita kokoontumisia, jotka voivat aiheuttaa merkittävää vahinkoa tai haittaa. Järjestäytynt ja kaupallinen toiminta asettaa yleensä suuremmat vaatimukset varovaisuudelle ja ympäristön huomioimiselle, koska ristiriitojen vaara on suurempi.

Luonnossa kasvavien kasvien ja sienten pöimintaan pätee myös luonnon monimuotoisuutta koskevan lain määräykset. Laissa määrätään, että tämänkaltainen pöiminta on sallittua vain siinä määrin, ettei se uhkaa kyseessä olevan kannan elinehtoja tai ettei sitä rajoiteta lailla tai lainsäädäntöön perustuvilla määräyksillä. Tällaisiksi rajoituksiksi voidaan katsoa esimerkiksi suojelualueita koskevat määräykset tai ensisijaisesti suojeltavia lajeja koskevat määräykset. Pöimintaan pätee myös luonnon monimuotoisuutta koskevan lain §:ssä 6 määritelty yleinen velvollisuus varovaisuuteen, joka täydentää ulkoilulaissa säädettyä yleistä velvollisuutta varovaisuuteen.

Norjan hallituksen tiedossa ei ole merkittäviä kaupalliseen marjanpöimintaan liittyviä ongelmia Norjassa, jotka edellyttäisivät erityistä alan säätelyä tällä hetkellä.

Päätelmät

Pohjoismaat ovat keskustelleet tästä ongelmasta sekä ministeri- että virkamiestasolla usean vuoden ajan, mikä on ollut hyvä asia. Koska eri maiden tilanteet marjanpöiminnan suhteen ovat erilaiset, yhteispohjoismaisten sääntöjen laatimiselle ei tällä hetkellä katsota olevan

tarvetta. Kuten tästä vastauksesta käy ilmi, yhdelläkään maalla ei myöskään ole tällä hetkellä suunnitelmia muuttaa kaupallista marjanpoimintaa koskevaa säätelyä. Pohjoismaiden välistä kokemustenvaihtoa on edelleen syytä jatkaa, ja maiden viranomaiset seuraavat tilannetta myös jatkossa.

Terveisin

Anniken Huitfeldt